

УДК: 350 339

Застрожнікова І. В.,
канд. держ. упр., доцент,
Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій
Мелітопольський відокремлений підрозділ

ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В РЕГІОНАЛЬНОМУ АГРОКОМПЛЕКСІ

Анотація. У статті визначені основні напрями та інструменти економічного регулювання розвитку сільського господарства в регіональному агрокомплексі, а саме в Запорізькій області. Основу економічного бюджетно-фінансового механізму, за допомогою якого розробляються заходи із стабілізації діяльності господарюючих суб'єктів, зорганізують сьогодні заходи прямої державної фінансової підтримки у вигляді субсидій. Запропоновано розробити загальну модель системи державного управління аграрним сектором економіки, де чітко виписати функції кожного елементу і взаємозв'язок між елементами системи. При цьому необхідно враховувати зміни, які відбуваються у зв'язку з розвитком місцевого самоврядування, розвитком громадських організацій. Зміни горизонтальних зв'язків між суб'єктами державного управління аграрним сектором економіки мають бути узгоджені із змінами на регіональному (місцевому) рівні. Тобто зміни мають бути системними, комплексними, науково-обґрунтованими, мати законодавче супроводження.

Ключові слова: державне регулювання, економічне регулювання, сільське господарство, інструменти державного регулювання, напрями державного регулювання.

Аннотация. В статье определены основные направления и инструменты экономической регуляции развития сельского хозяйства в региональном агрокомплексе, а именно в Запорожской области. Основу экономического бюджетно-финансового механизма, с помощью которого разрабатываются мероприятия по стабилизации деятельности хозяйствующих субъектов составляют сегодня мероприятия прямой государственной финансовой поддержки в виде субсидий. Предложено разработать общую модель системы государственного управления аграрным сектором экономики, где четко выписать функции каждого элемента и взаимосвязи между элементами системы. При этом необходимо учитывать изменения, которые происходят в связи с развитием местного самоуправления, развитием общественных организаций. Изменения горизонтальных связей между субъектами государственного управления аграрным сектором экономики должны быть согласованы с изменениями на региональном (местном) уровне. То есть изменения должны быть системными, комплексными, научно-обоснованными, иметь законодательное сопровождение.

Ключевые слова: государственная регуляция, экономическая регуляция, сельское хозяйство, инструменты государственной регуляции, направления государственной регуляции.

Annotation. In the article basic directions and instruments of the economic adjusting of development of agriculture are certain in regional agrocomplex, namely in the Zaporizhzhya area. Basis of economic budgetно-фінансового mechanism by means of which measures are developed from stabilizing of activity of managing subjects fold today the measures of direct state sponsorship as subsidies. It is suggested to work out the general model of the system of state administration the agrarian sector of economy, where clearly to write the functions of every element and intercommunication between the elements of the system. It is thus necessary to take into account changes that take place in connection with development of local self-government, development of public organizations. The changes of horizontal connections between the subjects of state administration the agrarian sector of economy must be concerted with changes at regional (local) level. It est changes must be the system, complex, scientifically-reasonable, to have legislative accompaniment.

Keywords: government regulation, economic regulation, agriculture, tools of government regulation, the direction of government regulation.

Постановка проблеми. Реалізація політики розвитку сільського господарства в регіональному агрокомплексі залежить від того, наскільки здатні органи влади різних рівнів керівництва найбільш ефективно вирішувати питання розвитку та підтримки сільськогосподарського виробництва в регіональному агрокомплексі в рамках діючого законодавства.

На державному рівні повинні встановлюватись єдині правила діяльності державних

органів влади, формуватись фінансова база, визначатись допустимі інструменти державного регулювання, здійснюватись контроль ефективності використання ресурсів, утримання соціальної та інженерної інфраструктури села, пошук інвесторів, розробка бізнес-пропозицій для розвитку виробництва. До теперішнього часу розвиток сільськогосподарського виробництва в регіональному агрокомплексі гальмувався через відсутність

єдиної системи планування та організаційного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням економічного регулювання розвитку сільського господарства приділяли значну увагу вітчизняні та зарубіжні учені. Серед українських авторів слід виділити О. Амосова, Г. Андрусенка, Л. Анічина, О. Дація, А. Дегтяря, О. Іваницької, М. Корецького, М. Кропивка, П. Макаренка, М. Маліка, В. Месель-Веселяка, Г. Мостового, П. Саблука, Ю. Ульянченка. Серед зарубіжних можна назвати І. Алтухова, Ю. Баландіна, М. Бакетта, Д. Ваніна, І. Крячкова, О. Чайнова та інших. Проте, незважаючи на великий інтерес дослідників до зазначених питань, значна частина їх вивчена недостатньо. Не вирішені численні питання методологічного й концептуального характеру, пов'язані з дослідженням ефективної діяльності держави та критеріїв регулювання розвитку сільського господарства.

Ціль роботи. Визначити основні напрямки та інструменти економічного регулювання сільського господарства в регіональному агрокомплексі.

Виклад основного матеріалу. Однією з найбільш важливих задач для економіки України в цілому та Запорізької області зокрема, яка виступає в якості головного об'єкту дослідження, є вихід із кризи сільськогосподарського виробництва та створення умов стійкого розвитку сільського господарства в регіональному агрокомплексі, що забезпечуватиме життєво необхідні потреби населення. Виконання цього завдання неможливе без удосконалення основних методів економічного регулювання сільського господарства: оподаткування та ціноутворення.

Для здійснення ефективного цінового регулювання, визначення його меж, потрібно чітко визначення собівартості виробленої продукції, тому що вона є базою при формуванні гарантованої закупівельної ціни. Потрібно орієнтуватись не на собівартість, яка встановлена на основі діяльності окремого сільськогосподарського підприємства, а на основі розрахунку середніх нормативів по області.

При розрахунку гарантованої ціни необхідно використовувати два варіанти: з урахуванням інфляції для простого відтворення та з урахуванням відсоткової ставки за кре-

дитами для можливості розширеного відтворення (1).

$$Ц = C * (1 + I / 100),$$

$$Ц = C * (1 + I / 100) * (1 + P / 100),$$

де Ц – гарантована ціна,

I – темп інфляції,

P – відсоткова ставка. – (1).

Даний спосіб підтримки сільськогосподарських товаровиробників має ряд переваг: відносна простота розрахунків; прозорість схем державної підтримки; рівні умови для всіх сільськогосподарських товаровиробників.

Гарантована ціна, яка розрахована за даною методикою, з урахуванням рівня інфляції та ставки рефінансування банків дозволяє, з одного боку, отримати мінімальний гарантований рівень прибутку для сільськогосподарських товаровиробників регіонального агрокомплексу, з іншого боку, – економію державних коштів. Проведений розрахунок гарантованих цін на певні види продукції за даною методикою свідчить, що державну закупівлю сільськогосподарської продукції із застосуванням гарантованих цін доцільно проводити по молоку та м'ясу, що дозволить галузі тваринництва регіонального агрокомплексу позбутися збитковості виробництва.

Удосконалення оподаткування вбачається у зміні методики застосування фіксованого сільськогосподарського податку. Серед негативних сторін застосування даного податкового режиму є відсутність зацікавленості у покупців, в тому числі у переробних підприємств, які сплачують податок на додану вартість з реалізації продукції, у закупівлі сировини та продукції у сільськогосподарських товаровиробників, які перейшли на сплату цього податку, звільнених від податку на додану вартість, тому що в цьому випадку покупець сплачує повний об'єм нарахованого податку. Пропонується використання даного податку з нарахуванням ставки податку на додану вартість. У подальшому різниця податку на додану вартість, отриманого при реалізації указаної продукції, і податку на додану вартість, сплаченого поставальникам, повинна залишатись у сільськогосподарських товаровиробників для цільового використання, а саме – на придбання

матеріально-технічних ресурсів, що дасть сільському господарству регіонального агрокомплексу додаткове джерело модернізації виробничої бази.

Заходи прямої державної фінансової підтримки – субсидії, є сьогодні основою економічного бюджетно-фінансового механізму, за допомогою якого вживаються окремі спроби стабілізації господарюючих суб'єктів. Проте їх реалізація не забезпечує радикального оздоровлення сільського господарства регіонального агрокомплексу, що свідчить про недосконалість діючого механізму державної підтримки сільського господарства. Для здійснення заходів, запланованих програмними документами, потрібен новий механізм формування та використання бюджетних коштів. Деякий час бюджетні кошти розподілялись по господарюючих суб'єктах пропорційно їх виробничому потенціалу з тим, щоб не допустити загального спаду виробництва в окремих його групах. При такому розподілі більша частина збиткових господарств виявились нездатними обслуговувати отримані державні кошти, розраховувались по лізингу. Незначні дотації та компенсації не змогли якісно вплинути на фінансові показники діяльності сільськогосподарських товаровиробників. В останні роки реалізується принцип «виділення бюджетних коштів ефективно працюючим підприємствам». Кошти пільгового кредитування та лізингового фонду отримують переважно економічно незалежні господарства, які здатні забезпечити обслуговування кредитів та повернення державних коштів. Тобто фінансування сільськогосподарських товаровиробників потребує істотного удосконалення через розробку комплексу методичних та практичних заходів з покращання забезпеченості сільського господарства грошовими коштами, визначення

шляхів ефективного використання наявних коштів.

Розвиток сільського господарства в регіональному агрокомплексі є «золотою жилою» для держави. Потрібно на законодавчому рівні закріпити державну підтримку сільського господарства в регіональному агрокомплексі – той мінімум фінансових ресурсів, який буде гарантувати забезпечення населення продуктами харчування, забезпечувати підтримку стійкого виробництва суб'єктам сільського господарства та можливості розширеного відтворення. Державна підтримка на достатньому рівні зробить сільське господарство регіонального агрокомплексу інвестиційно привабливим, тобто буде сприяти розвитку його галузей, тим самим знижати витрати на виробництво продукції, а отже – і ціни. Система бюджетного фінансування Запорізької області будуватиметься виходячи з потребностей відновлення продовольчої безпеки – виробництва визначених об'ємів сільськогосподарської продукції та виходу сільськогосподарських товаровиробників із фінансової кризи.

Висновки. Впровадження запропонованих рекомендацій потребує ґрунтовної підготовки. Необхідно розробити загальну модель системи державного управління аграрним сектором економіки, де чітко виписати функції кожного елементу та взаємозв'язки між елементами системи. При цьому необхідно враховувати зміни що відбуваються у зв'язку з розвитком місцевого самоврядування, розвитком громадських організацій. Зміни горизонтальних зв'язків між суб'єктами державного управління аграрним сектором економіки мають бути узгоджені зі змінами на регіональному (місцевому) рівні. Тобто зміни мають бути системними, комплексними, науково-обґрунтованими, мати законодавче супроводження.

Література.

1. Аграрной реформе – комплексное решение : монография / под общ. ред. проф. В.Г. Ткаченко, проф. В.И. Богачева. — Луганск: „Книжковий світ”, 2001. — 144с.
2. Громоздова Л. Удосконалення оцінки тенденцій регіонального економічного розвитку / Л. Громоздова, С. Простотіна // Вісник Київського національного торговельно – економічного університету. — 2009. - №1 — С. 12 — 17.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / [за ред. З.С. Варналія]. — К. : НІСД, 2007. — 768с.
4. Ковальчук С.Я. Політика та стратегія регіонального економічного розвитку в Україні на сучасному етапі : матеріали П'ятої міжнародної науково-практичної конференції, Харків, 27-28 листоп.

- 2007р. / С.Я. Ковальчук // Ринкова трансформація економіки АПК. — Харків : ХНТУСГ. — 2007. — С. 35 — 37.
5. Котельников В.Д. К вопросу об оценке эффективности регионального управления / В.Д. Котельников // Економічний вісник Донбасу. — 2007. — №3. — С. 88 — 92.
 6. Нехалова А.М. Стратегическое управление сельскохозяйственным производством в АПК региона : монография / А.М. Нехалова, В.Г. Ткаченко. — М. : Издательство РГАУ — МСХА, 2008. — 100с.